

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า อาชีพการประมง เป็นอาชีพที่สำคัญแขนงหนึ่งของประเทศไทย และเป็นอาชีพที่มีอยู่คู่กับคนไทยมาช้านานแล้ว ควบคู่กับอาชีพการทำนา ดังปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกสมัยกรุงสุโขทัย เป็นราชธานีตอนหนึ่งว่า "เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" ผลผลิตจากการทำประมงสามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยหลายพันล้านบาท โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2523 ประเทศไทยได้ส่งสินค้าสัตว์น้ำออกไปจำหน่ายต่างประเทศเป็นมูลค่าถึง 7,250 ล้านบาท ส่วนการนำเข้าสินค้าสัตว์น้ำมีเพียง 483 ล้านบาท¹ ทำให้ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้าถึง 6,767 ล้านบาท นอกจากนี้ อุตสาหกรรมประมงอวนลากยังเป็นแหล่งรองรับแรงงานจากภาคต่าง ๆ ของประเทศ ดังนั้นอุตสาหกรรมประมงอวนลากจึงช่วยลดปัญหาการว่างงานและเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของประชากรผู้ประกอบอาชีพนี้ และยังคงทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องขึ้นอีกหลายอย่าง เช่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมต่อเรือ โรงงานผลิตอาหารสัตว์ อาหารกระป๋อง เป็นต้น

ผลผลิตที่ได้จากอุตสาหกรรมประมงที่สำคัญ คือ ปลา กุ้ง ปู และหอย เป็นต้น ซึ่งถูกจับด้วยเครื่องมือในการทำประมงมากมายหลายชนิด ทั้งเครื่องมือประจำที่และเครื่องมือเคลื่อนที่ เครื่องมือประจำที่ เช่น โป๊ะ โทงหาง ส่วนเครื่องมือเคลื่อนที่ เช่น อวนลาก อวนด้อม และอวนลอย ผลจากการวิจัยปรากฏว่า เครื่องมือ

¹ กรมประมง, "สถิติการประมงแห่งประเทศไทย 2523" (กรุงเทพมหานคร: กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2524), หน้า 39

จับสัตว์น้ำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดได้แก่ อวนลาก¹ อุตสาหกรรมประมงอวนลากได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าจำนวนเรือประมงอวนลากได้เพิ่มขึ้นจากเพียง 99 ลำ ใน พ.ศ.2503 เป็น 10,421 ลำ ใน พ.ศ.2523 (ตารางที่ 1.1) และผลผลิตสัตว์น้ำโดยเรือประมงอวนลากก็เพิ่มขึ้นจาก 58,850 ตัน เป็น 1,055,150 ตัน² ในช่วงเวลาดังกล่าว สัตว์น้ำที่จับได้จากเรือประมงอวนลากคิดเป็นอัตราถัวเฉลี่ยของ พ.ศ. 2521-2523 ร้อยละ 73.5 ของสัตว์น้ำทั้งหมด (ตารางที่ 1.2) จึงอาจกล่าวได้ว่า ปริมาณผลผลิตของการประมงทะเลขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมประมงอวนลากเป็นส่วนใหญ่

สัตว์น้ำที่จับได้ด้วยอวนลากส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์น้ำหน้าดิน*(Demersal Fish) แทบทั้งสิ้น แต่ในปัจจุบันนี้สัตว์น้ำหน้าดินในอ่าวไทยนั้นมีปริมาณลดน้อยลง เป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการขยายตัวของจำนวนเรืออวนลากอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการจับสัตว์น้ำเป็นจำนวนมากเกินไป สัตว์น้ำไม่สามารถเจริญเติบโตและแพร่พันธุ์ได้ทันกับความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์น้ำหน้าดินเหล่านี้ประกอบด้วยปลา เบ็ด** ถึงร้อยละ 60 ปลาเหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้ เป็นวัตถุดิบผลิตปลาป่นและใช้เลี้ยงสัตว์ ไม่ได้ใช้บริโภคโดยตรง ทำให้เกิดผลเสียหายทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การลงทุน และเศรษฐกิจของประเทศ หากมีการควบคุมการจับให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมแล้ว นอกจากจะสามารถจับสัตว์น้ำให้ได้รับประโยชน์อย่างถาวรและต่อเนื่องแล้ว ยังเป็นการใช้

¹ วีรธรรม เปี่ยมน้ำเพชร, "การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำตามกฎหมายการประมงของประเทศไทย", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, แผนกนิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 170

² กรมประมง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7

* สัตว์น้ำหน้าดินหมายถึง สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในบริเวณติดกับพื้นดินก้นทะเลหรืออยู่เหนือจากระดับพื้นทะเลเพียงเล็กน้อย

** ปลาเบ็ด คือ ปลาเบญจพรรณ อันได้แก่ ปลาขนาดเล็กและปลาที่ประชาชนไม่นิยมบริโภค รวมทั้งปลาที่ไม่สดพอที่จะใช้บริโภค มีราคาถูก สำหรับปลาขนาดเล็กแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ไม่สามารถเจริญเติบโตได้อีก กับประเภทที่ยังเจริญเติบโตเป็นอาหารมนุษย์ได้ถ้าปล่อยไว้สักระยะหนึ่ง

ตารางที่ 1.1 จำนวนเรือประมงอวนลากที่จดทะเบียนไว้ในประเทศไทย พ.ศ.2503-2523

ปี	อวนลากพื้นตะเข้						อวนลากอู๋						อวนลาก คานถ่าง	รวมเรือประมง อวนลาก
	<14 ม.	14-18ม.	18-25ม.	>25 ม.	ไม่ทราบ	รวม	<14 ม.	14-18 ม.	18-25ม.	>25 ม.	ไม่ทราบ	รวม		
2503	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99
2504	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	201
2505	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,103
2506	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,327
2507	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,457
2508	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,606
2509	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,870
2510	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,201
2511	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,311
2512	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,403
2513	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,480
2514	799	1,131	405	83	54	2,472	73	201	243	3	2	522	614	3,608
2515	1,323	1,321	463	78	-	3,185	124	303	272	3	-	702	599	4,486
2516	1,941	1,894	553	92	-	4,480	153	381	288	2	-	824	533	5,837
2517	1,663	1,731	566	114	-	4,074	117	395	339	3	-	854	343	5,271
2518	1,598	1,571	528	119	-	3,816	112	379	356	5	-	852	294	4,962
2519	1,986	1,523	489	90	-	4,088	104	358	366	4	-	832	284	5,204
2520	2,715	1,569	575	103	-	4,962	50	450	406	-	-	906	420	6,288
2521	2,705	1,594	671	140	-	5,110	68	417	367	2	-	854	489	1,453
2522	3,602	1,998	1,238	200	-	7,038	92	533	547	-	-	1,172	537	8,747
2523	4,409	2,132	1,384	206	-	8,131	65	565	593	7	-	1,230	1,060	10,421

ที่มา : กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 1.2 ปริมาณสัตว์น้ำทะเล เลี้ยงได้ด้วย เครื่องมืออวนลากและ เครื่องมืออื่น ๆ

พ.ศ. 2521-2523

ปริมาณ : ตัน

ชื่อ เครื่องมือ	2521		2522		2523	
	ปริมาณ	ร้อยละ	ปริมาณ	ร้อยละ	ปริมาณ	ร้อยละ
อวนลากแผ่นตะเฆ่	1,013,859	61.29	906,290	60.53	899,140	63.75
อวนลากคู่	197,069	11.91	172,188	11.50	143,202	10.15
อวนลากคานถ่าง	6,704	.41	4,769	.32	12,808	.91
รวมอวนลาก	1,217,632	73.61	1,083,247	72.35	1,055,150	74.82
เครื่องมืออื่น ๆ*	436,571	26.39	414,022	27.65	355,196	25.18
รวมอวนลากและ เครื่องมืออื่น ๆ	1,654,203	100	1,497,269	100	1,410,346	100

* เครื่องมืออื่น ๆ ประกอบด้วย 1. อวนคำ-ฉลอม 5. อวนลอยปลาอินทรี

2. อวนตั้ง เก 6. อวนติดปลาทุ

3. อวนจับปลากะตัก 7. อวนรุน

4. อวนล้อมซั้ง 8. โป๊ะ

ที่มา : กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ทรัพยากรไปในทางที่ได้รับประโยชน์สูงสุดด้วย

นอกจากนี้ยังปรากฏว่า ใน พ.ศ. 2519 ประเทศเพื่อนบ้านได้เริ่มมีการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) 200 ไมล์ทะเล กล่าวคือ รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือทะเล ตั้งแต่เส้นฐานหรือเส้นฐานตรง ซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตจากชายฝั่งหรือจากเกาะไปถึง 200 ไมล์ทะเล ในการใช้สอยทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต (ซึ่งแต่เดิมชาวประมงไทยสามารถทำการประมงในบริเวณซึ่งอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลของประเทศเพื่อนบ้านเพียง 12 ไมล์เท่านั้น) ดังนั้นแหล่งทำการประมง (Fishing Ground) ของประเทศไทยจึงลดน้อยลง และเรือประมงอวนลากที่เคยทำการประมงในน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านจะต้องกลับเข้ามาทำการประมงในอ่าวไทย ซึ่งแหล่งทรัพยากรเสื่อมโทรมอยู่แล้ว ดังนั้นนอกจากผลผลิตสัตว์น้ำจากการประมงอวนลากจะลดน้อยลงแล้ว เรือแต่ละลำก็จะจับสัตว์น้ำได้ปริมาณลดลง ซึ่งทำให้กระทบกระเทือนถึงรายได้ ขณะเดียวกันชาวประมงจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำการประมงสูงขึ้น เนื่องจากปัจจัยการผลิตที่สำคัญ คือ น้ำมันมีราคาเพิ่มขึ้น กล่าวคือ จากลิตรละ 2.64 บาท ใน พ.ศ. 2520 เป็นลิตรละ 7.39 บาท ใน พ.ศ. 2524 โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมประมงอวนลากต้องใช้น้ำมันสูงถึง 30-40 % ของต้นทุนทั้งหมด¹

จะเห็นว่าอุตสาหกรรมประมงอวนลากในปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหาหลาย ๆ ด้าน อันอาจทำให้ผลตอบแทนจากการลงทุนต้องลดลงจนอาจถึงภาวะขาดทุนได้ ถ้าเป็นเช่นนี้ก็จะเกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง และปัญหาที่ตามมาก็คือ

¹ สมหญิง เทริญไทรรัตน์, "ภาวะต้นทุนรายได้ของการประมงอวนลาก 2520", (กรุงเทพมหานคร: กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2522),

ปัญหาการว่างงานของประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมได้ต่อไป นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารประเภทโปรตีนจากอาหารทะเลอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า อุตสาหกรรมประมงอวนลากมีความสำคัญต่อ เศรษฐกิจของประเทศไทยโดยรวม เป็นอย่างยิ่ง และในปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหาหลาย ๆ ด้าน จึงควรจะได้รับ ความสนใจและศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหา เพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้เขียนจึงตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่องนี้ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา และวิวัฒนาการของการประมงอวนลาก
2. เพื่อให้ทราบถึงต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการลงทุนในการประมงอวนลาก
3. เพื่อให้ทราบถึงสภาพ ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ของการประมงอวนลาก พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปัญหาและอุปสรรค เหล่านี้ด้วย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

เมื่อได้ทำการวิจัยตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้แล้ว จะทำให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเลขและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลข อันได้แก่ สภาพของการประมงอวนลาก จำนวนเงินลงทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย และผลตอบแทนจากเงินลงทุน สภาพของตลาด ช่องทางการจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่กำลังตัดสินใจจะลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ โดยปกติการที่จะตัดสินใจลงทุนในธุรกิจใดก็ตาม ผู้ตัดสินใจจะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงผลตอบแทนจากเงินลงทุน และรายได้ว่าคุ้มกับค่าใช้จ่ายหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร หากปรากฏว่าผลตอบแทนไม่คุ้มกับการลงทุนก็ไม่ควรตัดสินใจลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมประมงอวนลากขนาดใหญ่ต้องใช้เงินลงทุนสูง จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์อย่างละเอียด เพราะหากตัดสินใจผิดพลาดก็จะต้องประสบกับผลขาดทุน ดังนั้นผู้ที่กำลังตัดสินใจจะลงทุนในธุรกิจนี้จะสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยนี้ไป เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณาตัดสินใจได้

2. ผู้ที่กำลังประกอบธุรกิจการประมงอวนลากอยู่แล้ว จะได้นำไปใช้ เป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าสมควรจะประกอบธุรกิจนี้ต่อไปอีกหรือไม่ มีค่าใช้จ่ายประเภทใดที่สูงมากจนทำให้รายได้ไม่คุ้มกับการลงทุน รวมทั้งมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง

3. องค์กรของรัฐ

3.1 กรมประมง สามารถนำผลจากการวิจัยและข้อเสนอแนะไปใช้ประกอบการพิจารณา เพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยอาจจะกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้มีการทำการประมงพอเหมาะกับปริมาณสัตว์น้ำที่มีอยู่ในอ่าวไทย นอกจากนี้หากทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ชาวประมงกำลังประสบอยู่ ก็สามารถจะหาแนวทางแก้ไขและให้ความช่วยเหลือแก่ชาวประมงตามความเหมาะสมต่อไป

3.2 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สามารถนำผลจากการวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาในการส่งเสริมการลงทุนว่าสมควรจะให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้หรือไม่ หรือควรจะให้การส่งเสริมอาชีพอื่นใด เพื่อดึงจุดความสนใจของชาวประมงให้หันไปประกอบอาชีพอื่นแทน

3.3 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สามารถนำผลจากการวิจัย ไปประกอบการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับภาวะและ ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน

3.4 องค์กรอื่น ๆ เช่น องค์กรสะพานปลา องค์กรอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งมีบทบาทในด้านการส่งเสริมการตลาดสัตว์น้ำ สามารถนำผลการวิจัยไปประกอบการพิจารณาหามาตรการในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของชาวประมงในด้านการ เพิ่ม รายได้ให้แก่ชาวประมงต่อไป

ขอบ เขตของการวิจัย

ขอบ เขตของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือทำการประมงอวนลาก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่
  - 1.1 อวนลากแผ่นตะเข้
  - 1.2 อวนลากคู่
  - 1.3 อวนลากคานถ่าง

ในวิทยานิพนธ์นี้ จะได้ทำการวิจัยเฉพาะอวนลากแผ่นตะเข้และอวนลากคู่ เท่านั้น ซึ่งถือว่าอวนลากทั้ง 2 ประเภทนี้ เป็นการประมงแบบธุรกิจ มีการลงทุนและเสีย ค่าใช้จ่ายสูง รวมทั้งมีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำสูงด้วย ส่วนอวนลากคานถ่างนั้น มิได้อยู่ในขอบ เขตที่จะทำการวิจัย เนื่องจาก เป็นการทำประมงขนาดเล็กที่จับสัตว์น้ำ เฉพาะบริเวณชายฝั่งเท่านั้น และมีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำค่อนข้างต่ำด้วย ขนาด ของเครื่องมืออวนลากที่จะทำการวิจัยแบ่ง เป็นชั้นตามขนาดของความยาวของ เรือ ดังนี้

1.1 อวนลากแผ่นตะเข้ แบ่ง เป็น 4 ชั้นดังนี้

- ชั้นที่ 1 ขนาดความยาวต่ำกว่า 14 เมตร
- ชั้นที่ 2 ขนาดความยาวระหว่าง 14-18 เมตร
- ชั้นที่ 3 ขนาดความยาวระหว่าง 18-25 เมตร
- ชั้นที่ 4 ขนาดความยาวมากกว่า 25 เมตร

1.2 อวนลากคู่ แบ่ง เป็น 3 ชั้นดังนี้

- ชั้นที่ 1 ขนาดความยาวต่ำกว่า 14 เมตร
- ชั้นที่ 2 ขนาดความยาวระหว่าง 14-18 เมตร
- ชั้นที่ 3 ขนาดความยาวระหว่าง 18-25 เมตร

2. สถานที่หรือแหล่งทำการวิจัย

แหล่งทำการวิจัย คือ ในภาคกลางบริเวณแก่งอ่าวไทยโดยการสุ่มตัวอย่าง จาก 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีเรือประมงอวนลากครบทุกชนิดและมีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเรือประมงขนาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ในรูปของบริษัท นอกจากนี้ใน 3 จังหวัดดังกล่าวยังมีท่าเทียบเรือประมงขนาดใหญ่ เป็นที่รวบรวมสินค้าสัตว์น้ำก่อนจะนำไปจำหน่ายแก่ผู้บริโภค มีอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับการประมงเป็นจำนวนมาก เช่น โรงงานต่อเรือ โรงงานน้ำแข็ง โรงงานซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ เป็นต้น

นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้ของการประมงอวนลากในประเทศไทย ถึงแม้จะใช้การสุ่มตัวอย่างเรือประมงอวนลากจาก 3 จังหวัดดังกล่าวเท่านั้น ก็เป็นที่เชื่อได้ว่าผลการวิเคราะห์จะไม่แตกต่างจากการใช้ตัวอย่างของทุกจังหวัดที่มีการประกอบอุตสาหกรรมการประมงอวนลาก ทั้งนี้เพราะเรือประมงอวนลากไม่ว่าจะเป็นเรือจากจังหวัดใด ก็จะทำการประมงอยู่ในบริเวณเดียวกัน คือ บริเวณอ่าวไทย ซึ่งมี

ส่วนประกอบของสัตว์น้ำที่จับได้เหมือนกัน เพียงแต่จะทำการประมงบริเวณใกล้หรือไกลจากฝั่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของเรือ ถ้าเป็นเรือขนาดใหญ่ (ความยาวของเรือมากกว่า 25 เมตร) ก็จะทำประมงบริเวณน่านน้ำต่างประเทศ ดังนั้น ผลตอบแทนจากการทำการประมงอวนลากจะแตกต่างกัน เมื่อเรืออวนลากมีขนาดแตกต่างกันเท่านั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับวิธีการที่เรือประมงจะจอดเทียบ เป็นของจังหวัดใด

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้นจึงพอจะเชื่อถือได้ว่า 3 จังหวัดที่สุ่มใช้เป็นตัวอย่างไม่นี้สามารถใช้เป็นตัวแทนของทั้งประเทศได้เป็นอย่างดี

วิธีการทำวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เอกสารที่ศึกษาได้จากห้องสมุดต่าง ๆ ทั้งของทางราชการและของเอกชน เช่น ห้องสมุดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ห้องสมุดองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO)* หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

2. จากการสัมภาษณ์บุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 งานเศรษฐกิจการประมงและแผนงาน กรมประมง
- 2.2 กองคุ้มครองและส่งเสริม กรมประมง
- 2.3 แผนกสถิติและแผนกการตลาด องค์การสะพานปลากรุงเทพ
- 2.4 หน่วยงาน ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย
- 2.5 สมาคมประมงจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย
- 2.6 ประมงจังหวัดและประมงอำเภอ ที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย

* Food and Agriculture Organization

3. การวิจัยสนาม

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวประมงนั้น ถือเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การวิจัยสนามกระทำโดยการออกแบบสอบถาม โดยผู้เขียนออกสัมภาษณ์ด้วยตนเอง การเลือกหน่วยตัวอย่างใช้วิธี Purposive Sampling เพื่อให้ได้หน่วยตัวอย่างที่ทำการประมงในระหว่างการสำรวจ และเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ โดยขอความร่วมมือจากหัวหน้างานสถิติ งานเศรษฐกิจการประมงและแผนงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการให้เจ้าหน้าที่สถิติของจังหวัดที่ทำการสุ่มตัวอย่าง เป็นผู้นำผู้เขียนออกไปพบกับชาวประมงโดยตรง ซึ่งเจ้าหน้าที่สถิติของแต่ละจังหวัดจะเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ และใกล้ชิดกับชาวประมงอยู่แล้ว จึงสามารถเลือกหน่วยตัวอย่างตามที่ต้องการได้ จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ แยกตามจังหวัดที่สุ่มใช้เป็นตัวอย่างไม่ปรากฏในตารางที่ 1.3

การวิจัยสนามกระทำในระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2524 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2524 ช่วงหนึ่ง และในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2525 อีกช่วงหนึ่ง

อุปสรรคของการทำวิจัย

ในการสัมภาษณ์ชาวประมงนั้น ผู้เขียนต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ต้องคอยจังหวะเวลาที่พบเจ้าของเรือ เนื่องจากเจ้าของเรือบางคนออกทะเลทำการประมงเอง จึงทำให้การเก็บข้อมูลค่อนข้างล่าช้า นอกจากนี้ชาวประมงส่วนมากเกรงว่าข้อมูลที่ตนให้สัมภาษณ์นั้นจะมีผลถึงการเสียภาษีเงินได้เพิ่ม ทำให้ต้องเสียเวลาอธิบายให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ชาวประมงแต่ละรายจึงค่อนข้างนานกว่าปกติ

ตารางที่ 1.3 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจแยกตามจังหวัดที่สุ่มใช้เป็นตัวอย่าง

ประเภทการ ประมง	ขนาดความยาว เรือ	จำนวนตัวอย่าง			
		จังหวัด สมุทรปราการ	จังหวัด สมุทรสาคร	จังหวัด สมุทรสงคราม	รวม
อวนลากแผ่นตะเฆ่	ต่ำกว่า 14 ม.	3	4	5	12
	14-18 เมตร	6	8	4	18
	18-25 เมตร	6	8	3	17
	25 เมตรขึ้นไป	3	4	2	9
อวนลากคู่	ต่ำกว่า 14 ม.	1	2	2	5
	14-18 เมตร	3	5	5	13
	18-25 เมตร	2	2	4	8
	25 เมตรขึ้นไป	-	-	-	-
รวม		24	33	25	82